

Hørings svar til Klimabaserte energikrav til bygg

28.09.2021

Byggmesterforbundet har gjennomgått høringsnotatet for **Klimabaserte energikrav til bygg, ref. 21/4140** og har følgende merknader.

1. Bakgrunn

1.1.1 Byggsektoren spiller en viktig rolle for at Norge skal nå klima- og miljømål

Byggmesterforbundet registrerer den store oppmerksomhet byggsektoren har for at Norge skal bli klimanøytralt i 2030, og bli et lavutslippssamfunn i 2050. Byggmesterforbundet tilslutter seg at næringen er en 40-prosentnæring gjeldene bruk av materialressurser, og at avfallsmengden må reduseres. De fastsatte mål er krevende, og Byggmesterforbundet mener derfor at *det ikke er tilstrekkelig å avgrense utslipp til kun deler av bygg, og dermed holde vesentlige materialgrupper utenfor klimaregnskapet.*

Det er en økende erkjennelse av at rehabilitering har et bedre klimafotavtrykk enn nybygg. I tillegg til at materialene må være mer egnet for ombruk og gjenvinning, mener Byggmesterforbundet at det også er viktig å se sammenhengen mellom graden av materialbruk og energieffektive bygg. *Dette gjeldende for nybygg, men i enda større grad tilknyttet energieffektiviseringstiltak i eksisterende bygg.*

Byggmesterforbundet er kritisk til at transport av byggevarer ut til prosjektene, samt transport for de som utfører tjenester og produserer på byggeplass, ikke omhandles av forslaget. Uten å inkludere den betydelige transport av både byggevarer, prefabrikkering, moduler, pendling og gjestearbeidere, vil klimaregnskapet i det enkelte tiltak ha betydelige svakheter. Det vil heller ikke bidra til den omstilling som er nødvendig for å nå myndighetenes egne mål fastsatt i klimaloven.

1.1.2 Regelverket skal omfatte krav på nesten nullenerginivå

I høringsnotatet henvises det til at man med energikrav på passivhusnivå og forbud mot varmeinstallasjoner for fossilt brensel, allerede har et regelverk som sikrer energieffektive bygg og lave utslipp av klimagasser. Holder man tunge bygningsdeler som f.eks. bygningsmasse under terreng og tekniske installasjoner, samt transport tilknyttet byggevarer og tjenesteytere i prosjektene utenfor, er Byggmesterforbundet enig i dette. *Gjennom å utelate betydelige klimabelastninger i byggeprosjektene, og hoveddelen av ombyggings- / ROT-markedet, oppfylles ikke ambisjonene for å nå klimakravene i Norge slik de er beskrevet i høringen under pkt. 1.1.1.*

Byggmesterforbundet mener det er en riktig kursendring å bl.a. se på materialbruk i sammenheng med energibruken i bygg, opp mot det samlede utslipp i ett livsløpsperspektiv.

Det vises igjen i høringsforslaget til at produksjon og transport av byggematerialer utgjør en vesentlig del av klimagassutslipp i byggsektoren. Byggmesterforbundet mener derfor at også *det må etableres et "sjablongsystem" slik transport av varer til byggeplass kan medregnes. Tilsvarende må reise-/transport tilknyttet aktørene som er deltagende i prosjektet, også tas inn i klimaregnskapet.* I tillegg til mere komplette og troverdige klimaregnskap og reduserte utslipp vil dette også styrke lokal verdiskaping og konkurransevnen til norske byggevarerprodusenter, entreprenører og bygghåndverksbedrifter.

For å illustrere eksempler på pendling til byggeplass har Byggmesterforbundet ved bruk av kalkulatoren <https://klimatsmartsemester.se/> gjort noen beregninger som angir forskjellen på lokal jobbreise, innenlands pendling og arbeidsinnvandring.

Disse viser at reise til f.eks. Litauen (1 gang pr. mnd.) med bil og ferge, har omtrent det samme avtrykket som å reise med fly betinget av at det organiseres samkjøring med 3 personer. Avtrykket er ca. 2,5 ganger så stort som for lokal reise med avstand mellom bolig og arbeidsted 15 km., mens den lokale reisen har omtrent samme avtrykk som for pendling Oslo – Hamar med bolig i brakke, og hjemreise hver helg.

Vi har ikke gjort tilsvarende beregninger for transport av byggevarer fra produsent til byggeplass, men viser til tallene i rapporten *"Bygg- og anleggssektorens klimagassutslipp"* hvor transport utgjør 17 % (kilde: kap. 7 i høringsnotatet, Asplan Viak rapport, oppdragsgiver BNL, s. 11. fig. 10).

Manglende regulering av arbeider på eksisterende bygg

Byggmesterforbundet bemerker at det som reguleres i forslaget i hovedsak vil omfatte nye bygg, og de mer omfattende ombyggingsprosjekter hvor myndighetskravene slår inn.

I regjeringens Klimaplan for 2021-2030 – Kap. 7 Bygg, anlegg og eigedom, viser regjeringen til at eksisterende bygningsmasse vil være den dominerende også i 2050 og at *"å rehabilitere og oppgradere noverande bygningsmasse difor er viktige bidrag for å redusere utsleppa frå sektoren"*. Dessverre kan ikke Byggmesterforbundet se at man i forskriftsforslaget følger opp og angir løsninger på den føringen som her er gitt.

Viktigheten av å fokusere på eksisterende bygg bekreftes også gjennom rapporten *"Klimavennlige byggematerialer. Potensial for utslippskutt og barrierer mot bruk"*. (kilde: kap. 7 i høringsnotatet, Asplan Viak rapport, levert på oppdrag fra Enova). Rapporten konkluderer med at en kan redusere klimagassutslippene opp mot 60 prosent ved å kombinere rehabilitering med klimavennlige materialer i stedet for å bygge nytt.

For å illustrere deler av denne utfordringen er det iht. til SSB i 2020 registrert 2 610 040 boliger i Norge, inkludert 643 631 boliger i blokk. 70 % av boligmassen, dvs. ca. 1,8 millioner boliger er bygd før 2000. I perioden 1960 – 1990 var det tilførsel av drøyt 500 000,- eneboliger og 342 000 andre typer boliger.

Skjerpede forskrifter fra og med TEK07 til någjeldende TEK17 har bidratt til at oppvarmingsbehovet i nye bygg er halvert i forhold til gjennomsnittlig energibehov til oppvarming i eksisterende bygningsmasse. Myndighetskravene har altså gjennom skjerpet regelverk bidratt til nødvendig produktutvikling for byggevarer, og økt kompetanse hos de prosjekterende og utførende.

I dette perspektivet og det faktum at den reneste og billigste energien er den vi ikke bruker, mener Byggmesterforbundet at høringsnotatet ikke oppfyller nødvendigheten av fokus på eksisterende bygningsmasse for å nå klimamålene.

Byggmesterforbundet foreslår at følgende forutsetninger innarbeides i forskrift:

- Med unntak av bygg hvor det tas antikvariske hensyn, må det stilles krav til at det gis en begrunnelse hvis rehabiliteringen ikke gir ett mer energieffektivt klimaskall, og installasjoner ikke bidrar til lavere energibruk.
- Ombyggings-/ utbedringsarbeider knyttet til klimaskall og energibruk i bygg, og som ikke er søknadspliktig tiltak i henhold til gjeldende byggeregler, skal underlegges en registreringsplikt (jfr. det svenske systemet for *Anmälan till kommunens byggnadsnämnd*). Dette kan enkelt etableres på en digital plattform. Meldingen skal kortfattet beskrive arbeidene, hvem som er ansvarlig foretak og bekreftelse på at foretaket oppfyller nødvendig kvalifikasjonskrav for utførelse av arbeidene.
- Kvalifikasjonskrav til foretakene for utførelse på eksisterende bygg må korrespondere med tilsvarende krav som gjelder for nybygg.

2.3 Minimumsnivå for energieffektivitet

Byggmesterforbundet registrerer forslaget om å stimulere til alternativer der dette gir mindre utslipp, men mener at å gå helt bort fra minimumskrav blir feil. Dette fordi man da kan velge alternativer som vil gi økt energibruk og utvidet vedlikeholdsbehov med tilhørende material- / ressursbruk, under byggets levetid. En teoretisk utredning for det enkelte prosjekt, uten tanke på produkter og bygningsdelers levetid, vil kunne bidra til uheldig praksis i den hensikt å oppnå økonomisk vinning, og dermed virke mot formålet med forslaget.

Byggmesterforbundet foreslår derfor at man opprettholder ett minimumsnivå som ivaretar folkehelsen, produkter og bygningsdeler. Minimumskrav kan settes lavt, men må være forsvarlig og kombineres med merkeordningen for byggverk, der klimaregnskapet viser faktiske målbare tall på ferdig bygget, ikke prosjekteringsunderlaget.

2.4 Energiforsyning

2.4.1. Forslag til endringer i § 14-4

Byggmesterforbundet foreslår at § 14-4, 2. ledd utgår. Begrunnelsen for dette fremkommer i pkt. 2.4.2 nedenfor.

2.4.2 . Merknader til forslaget

Byggmesterforbundet registrerer forslaget hvor dagens preaksepterte ytelse om at energifleksible systemer flyttes fra veiledning til forskrift. Vi støtter på generelt grunnlag en slik formalisering da konkrete krav gjennom dette tydeliggjøres.

Samtidig mener Byggmesterforbundet at krav til installasjon av energifleksible varmesystemer i nye energieffektive bygg over 1000 kvm., ikke er bærekraftig i ett klimaperspektiv.

Byggmesterforbundet ser dette i sammenheng med forslaget gjeldende krav til klimagassutslipp for materialer for boligblokk og yrkesbygninger (ny § 14-6), hvor materialbruk til tekniske installasjoner ikke skal medregnes. NS3720:2018 forutsetter at råvareuttak, produksjon av materialer, transport av råvarer og materialer, samt brukerfasen med reparasjon og vedlikehold skal medtas, og Byggmesterforbundet mener at også klimabelastningen av tekniske installasjoner må medregnes. Selv om det, i motsetning til andre bygningsmaterialer, er begrenset med miljødeklarasjoner for materialer til tekniske installasjoner, er det allikevel godt kjent at råvarebelastningen og andre innsatsfaktorer frem til prosjekt og under dets levetid, er betydelig.

Byggmesterforbundet mener at å videreføre krav til installasjon av energifleksible varmesystemer i allerede energieffektive bygg over 1000 kvm., samtidig som klimagassutslipp forbundet med tekniske installasjoner ikke skal medregnes, strider mot presiseringen i § 14-1, 1. ledd. Her foreslås det at man i tillegg til forsvarlig energibruk, utvider kravet til "*lavt utslipp av klimagasser*".

2.5 Forslag til krav til knyttet til klimagassutslipp fra materialer

2.5.1. Forslag til ny § 14-6

Byggmesterforbundet har merket seg at forslaget ikke omhandler mindre bygg, men vil allikevel påpeke at det legges opp til en "lek med tall" mer enn fokus på det reelle klimaavtrykk. Videre at det kan bidra til mindre energivennlige bygg enn dagens krav, men altså med ett større klimafotavtrykk.

Byggmesterforbundet påpeker videre at materialer til bruk for tekniske installasjoner, grunn og fundamenter under bakken (tilsv. kjeller) og transport av varer til byggeplass, slik standarden NS3720 legger opp til, må medregnes. Uten dette fremstår forslaget gjeldende klimagassutslipp i prosjektene, som sterkt utvannet.

2.5.3 Konsekvenser av forslaget

Byggmesterforbundet registrerer at det i forslaget bekreftes at kravet til klimagassregnskap ikke i seg selv vil redusere utslipp, men vil gi økt bevissthet om klimagassutslipp fra byggematerialer.

Oppsummert mener Byggmesterforbundet at en forskrift ikke skal fungere som stimulering / oppfordring, men brukes til å fastsette krav og ikke medvirke til å fravike disse.

3.2 Legge til rette for ombruk og materialgjenvinning

3.2.1. Forslag til endringer i § 9-5 annet ledd

Byggmesterforbundet er positiv til at *ombruk* foreslås innarbeidet, men kan ikke støtte at det innarbeides på de forutsetninger som kommer frem under annet ledd. En forskrift må være ett tydelig krav, ikke skjønnsbasert, vanskelig å praktisere, bidra til usikkerhet og konflikter.

Byggmesterforbundet anser at man bedre sikrer ombruk av materialer ved å etablere en sterkere regulering av arbeider på eksisterende bygg og som, basert på dagens regelverk, ikke reguleres i teknisk forskrift og saksforskriften. Byggmesterforbundet henviser til vårt forslag for arbeider på eksisterende bygg under pkt. 1.1.2.
